

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

№ 4952

София, 31.10.2024 г.

Върховният касационен съд, гражданска колегия, четвърто отделение, в закрито заседание на седемнадесети октомври две хиляди двадесет и четвърта година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: АЛБЕНА БОНЕВА

ЧЛЕНОВЕ: БОЯН ЦОНЕВ

МАРИЯ ХРИСТОВА

като разгледа докладваното от съдия А. Бонева гр. дело № 269 по описа за 2024 г. взе предвид следното

Производството по делото е образувано по касационна жалба, подадена от К. Д. Д., чрез адвокат Ц. Д., срещу въззивно решение № 1065 от 26.09.2023 г., постановено от Варненския окръжен съд по в.гр.д. № 1329/2023 г.

Касаторът излага доводи за неправилност.

Насрещната страна “Електроразпределение Север“ АД, чрез адвокат Х. И., отговаря в срока по чл. 287, ал. 1 ГПК, че не са налице основания за допускане на касационно обжалване, евентуално – че касационната жалба е неоснователна. Претендира разноски за инстанцията.

Съставът на Върховния касационен съд намира, че касационната жалба е допустима. Подадена е в срока по чл. 283 ГПК, от легитимирана страна, срещу подлежащ на обжалване съдебен акт, и отговаря на изискванията по чл. 284, ал. 1 и 2 ГПК.

Жалбата съдържа и изложение по чл. 280, ал. 1 ГПК, с което са изпълнени и условията на чл. 284, ал. 3, т. 1 ГПК.

По заявените основания за допускане на касационното обжалване, съставът на Върховния касационен съд, четвърто гражданско отделение, намира следното:

Въззивният Варненски окръжен съд, като потвърдил решението на първостепенния Девненски районен съд, приел за установено, на осн. чл. 124, ал. 1 ГПК, че К. Д. Д. дължи на “Електроразпределение Север“ АД сумата от 5109,10 лв., начислена като корекция на сметка за обект на потребление в [населено място], [община] дол, за времето от 22.12.2016 г. до 24.05.2021 г. Осъдил К. Д. Д. да заплати на “Електроразпределение Север“ АД сторените съдебноделоводни разноски за делото.

За да постанови този резултат, въззивният съд установил, че на 18.07.2007 г. Д. Д. П. дарил на своя внук Д. К. Д. дворно място с построена в него двуетажна жилищна сграда и второстепенна постройка, като дарителят и неговият син – настоящият ответник К. Д. Д. (баща на надарения), си запазили правото да ползват първия етаж от двуетажната сграда. Дарителят е

починал на 06.04.2016 г. При проверка на измервателните системи на обекта на потребление, с констативен протокол № 5100982 от 26.01.2021 г., е било установено, че средството за търговско измерване (СТИ) е било подменено с ново. Констативният протокол е бил съставен от оправомощено лице, в присъствието на свидетел. Съдът намерил още, че според протокол от месец февруари 2021 г. на БИМ, при софтуерно четене, е била констатирана намеса в тарифната схема на електромера, а действително потребената ел. енергия се била разпределяла и върху невизуализирана тарифа ТЗ. Съдът развил съображения, че Българският институт по метрология е орган, на когото е възложена държавната политика в областта на измерванията, за резултата от осъществения контрол на СТИ БИМ издава по утвърден ред документи (протоколи) и те се ползват с материална доказателствена сила по чл. 179, ал. 1 ГПК. В случая е направен извод, че в обекта на потребителя СТИ е бил монтиран в метрологична годност, чиито показанията на дневна и нощна тарифа са били нулеви, като съдът е допълнил, че е приложима и човешката презумпция, според която производителят на измерителни уреди в серийно производство ги пуска на пазара с нулеви показатели, а тя важи не само за явните, но и за скритите регистри. Електроразпределителното дружество решило да начисли допълнително количество ел. енергия за обекта на ответника за периода от 22.12.2016 г. до 26.01.2021 г., на осн. чл. 55 ПИКЕЕ, на стойност 10 218,20 лв., за което била издадена фактура № [ЕГН]/10.02.2021 г., с краен срок за плащане на 22.02.2021 г. От всички данни по делото, вкл. заключение на вещо лице, съдът установил, че електрическата енергия, натрупана в скрития регистър /1.8.3/ била в размер на 53734 квтч, като тя била преминала през измервателната система на средството за търговско измерване; не е бил осъществяван външен достъп до електромера, а била установена намеса в софтуера на устройството, в резултат на което потребената енергия е била визуализирана в скрития регистър 1.8.3; в електромера не е могло да има натрупване от предходен период.

Съдът изяснил, че след измененията на Закона за енергетиката и отмяната на ПИКЕЕ от 2013 г., КЕВР е издала нови ПИКЕЕ (обн., ДВ, бр. 35 от 30.04.2019 г.), в които фигурира ред за преизчисляване на количеството електрическа енергия, за която има измерени показания в невизуализиран регистър /чл. 1, ал. 1, т. 7, чл. 47, ал. 1, чл. 55/. Посочил е, че възможността операторът на електроразпределителната мрежа едностранно да коригира (преизчисли) сметките на крайния клиент за минал период, поради показания на количеството електрическа енергия, измерено в невизуализиран (скрит) регистър на СТЕ, произтича от измененията в Закона за енергетиката (обн. ДВ, бр. 54/2012 г. в сила от 17.07.2012 г.) и Правилата за измерване на количеството електрическа енергия, издадени от Комисията за енергийно и водно регулиране (обн. в ДВ, бр. 35/2019 г., в сила от 04.05.2019 г.) – конкретно чл. 55 и чл. 56. Въззивната инстанция развила съображения, че ПИКЕЕ е подзаконов нормативен акт, издаден от КЕВР в рамките на законовата делегация, и не противоречи на ЗЕ. Налице е подзаконово

възлагане на вземането, легитимиращо оператора на мрежата, вместо доставчика, да го начисли и получи.

Съдът заключил, че след като е било установено, че отчетената по невизуализираната тарифа енергия е доставена в обекта за исковия период, крайният клиент дължи заплащане на цената ѝ. По отношение на възражението за настъпила погасителна давност приел, че в случая не става дума за периодично вземане, за което давността е 3-годишна, а за вземане за корекция на сметка, осъществено на основание и по реда на ПИКЕЕ, за което се прилага общата 5-годишна погасителна давност по чл. 110 ЗЗД, считано от посочената във фактурата крайна дата за плащане. Този срок не е изтекъл към датата на подаване на исковата молба, а след това е спрял да тече – чл. 115, ал. 1, б. „ж“ ЗЗД.

Касаторът обосновава допускане на касационно обжалване с множество правни въпроси, между които и такива относно изводите на съда за вида на спорното по делото вземане – единно или няколко периодични, и в какъв срок се погасява то по давност. Счита, че е налице хипотезата на чл. 280, ал.1, т. 1 ГПК, евентуално чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК.

Въпросите са, както следва: В хипотезата на чл. 280, ал.1, т. 1 ГПК: приложима ли е правната норма на чл. 114 ЗЗД при корекция на сметка за електроенергия за стар период, начислена като множество подпериоди; кога настъпва давността на главница, представляваща коригирана сметка за стари периоди – периодично плащане, начислена със счетоводен документ фактура. Твърди се, че по така поставения правен въпрос въззивният съд се е произнесъл в противоречие с ТР № 3 от 18.05.2012 г. на ОСГТК на ВКС, решение № 69 от 10.05.2022 г. по гр. д. № 2530/2021 г. на ВКС, III г.о. и решение № 99 от 07.07.2022 г. по гр. д. № 2615/2021 г. на ВКС, III г.о.

В хипотезата на чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК: в случаите, в които се установи, че са налице измерени количества електрическа енергия в невизуализирани регистри на средството за търговско измерване и операторът на съответната мрежа начислява измереното след монтажа на средството за търговско измерване количество електрическа енергия в тези регистри, когато периодът от монтажа до демонтажа обхваща повече от три календарни години, при своевременно отправено възражение от длъжника/страната по договора, за наличие на изтекла погасителна давност, спрямо това вземане по смисъла на чл. 111, б. „в“ ЗЗД, същото би ли било основателно и следва ли съдът, за периода на корекцията, в частта на давността, да я приложи. Според касатора разглеждането на този въпрос е от значение за точното приложение на закона, както и за развитие на правото.

Настоящият тричленен състав на Върховния касационен съд намира, че по същество касаторът е поставил един въпрос, който уточнен и обобщен, е със следното съдържание: Вземане на оператора на съответната мрежа, основано на извършена корекция на сметките по чл. 55, ал. 1 ПИКЕЕ (ДВ бр. 35/2019 г.), явява ли се периодично по своя характер; в какъв срок се погасява то по давност; от кога за него започва да тече давностният срок.

Този въпрос е относим към постановеното от въззивния съд и има значение за крайния резултат по материалноправния спор. По правния въпрос има произнасяне от състави на Върховния касационен съд и то е противоречиво.

Така, в едно от цитираните от касатора решение - № 69 от 10.05.2022 г. по гр. д. № 2530/2021 г. на ВКС, III г.о., а още и в служебно установените от настоящия състав решение № 60215/09.12.2021 г. по гр.д. № 4178/2020 г. на III г.о. на ВКС и решение № 99/07.07.2022 г. по гр.д. № 2615/2021 г. на III г.о. на ВКС, е прието, че корекционното вземане, определено на основание чл. 55, ал. 1 ПИКЕЕ (ДВ БР. 35/2019 г.), се явява периодично по своя характер, поради което спрямо него е приложима кратката тригодишна давност по чл. 111, б. „в“ ЗЗД. Изложени са съображения, че намират приложение задължителните разяснения на ТР № № 3 от 18.05.2012 г. на ОСГТК на ВКС. Вземането е за заплащане на предоставена и потребената електроенергия по сключен договор между страните, по който договор задължението на потребителя е за изпълнение на повтарящи се парични задължения, имащи единен правопораждащ факт - договор, чиито падеж настъпва през предварително определени интервали от време, а размерите им са изначално определяеми, независимо от това дали отделните плащания са с еднакъв или различен размер, както и, че не става реч за заплащане на обезщетение за вреди от договорно неизпълнение или за друг вид обезщетение от извъндоговорен характер.

Обратно, в решение № 50017/27.03.2023 г. по гр.д. № 720/2022 г. на IV г.о. на ВКС, е прието, че вземането за корекция на сметки не е периодично и не се погасява в срока по чл. 111, б. „в“ ЗЗД. Това тълкуване е възприето и в решение № 222/18.12.2023 г. по гр.д. № 3799/2022 г. на IV г.о. на ВКС, в което са изложени съображения, че паричното задължение по 55, ал. 1 ПИКЕЕ не е за установени при редовните месечни отчети потребени и фактурирани количества електроенергия, а е резултат на изрична, нормативно установена корекционна процедура – преизчисляване на количеството електрическа енергия, което е измерено в невизуализиран регистър на СТИ, за нормативно установения период от време. В тези случаи отчитането не е редовно и периодично такова, а преизчисляването, начисляването и фактурирането на количеството потребена електрическа енергия е резултат от извършена проверка и специализирана метрологична експертиза в БИМ, при която е установена външна нерегламентирана софтуерна намеса в електромера; невъзможността за пряк визуален контрол е, както за потребителя, така и за енергийното дружество, при извършването на редовните месечни отчети. Задължението на потребителя е за еднократно заплащане на стойността на цялото преизчислено количество електрическа енергия, потребено и отчетено в невизуализирания регистър, в течение на нормативно установения период, от датата на монтирането на електромера до извършването на проверката на същия (т. нар. в практиката „корекция на сметка“), по правилата на ПИКЕЕ. Не се касае за периодични плащания по смисъла на чл. 111, б. „в“, предл. 3 от ЗЗД, а за еднократно по естеството си

плащане, с падеж, определен за цялото едва с фактурата, за което не са приложими постановките в ТР № 3/2011 от 18.05.2012 г. на ОСГТК на ВКС. Допълнено е, че така направеният извод не се променя от следващото се от чл. 56, ал. 3 от ПИКЕЕ фактуриране на корекционното парично задължение, по действащата за периода на преизчисляването прогнозна пазарна цена на електрическата енергия за покриване на технологичните разходи, определена от КЕВР на съответния мрежови оператор, което налага преизчисленото количество да се разбие на подпериоди, които се отразяват във фактурата. Това се извършва именно и единствено с оглед механизма, по който се определя размера на паричното задължение, без да се променя характера на същото - еднократно платимо, дължимо и изискуемо в целия му размер, считано от посочения във фактурата краен срок за плащане. От тази дата, за цялото вземане, започва да тече приложима общата 5-годишна погасителна давност по чл. 110 от ЗЗД.

При така установеното, налице е хипотезата на чл. 292 ГПК, поради което настоящият тричленен състав намира, че трябва да сезира Общото събрание на гражданска колегия на Върховния касационен съд. Мотивиран от горното, съдът

О П Р Е Д Е Л И :

ПРЕДЛАГА на Общото събрание на Гражданска колегия на Върховния касационен съд да постанови тълкувателно решение по следния правен въпрос: „Вземане на оператора на съответната мрежа, основано на извършена корекция на сметките по чл. 55, ал. 1 ПИКЕЕ (ДВ бр. 35/2019 г.), явява ли се периодично по своя характер; в какъв срок се погасява то по давност; от кога за него започва да тече давностният срок?“.

СПИРА производството по гр.д. № 269/2024 г. до постановяване на тълкувателно решение.

ДЕЛОТО да се докладва за образуване на тълкувателно дело.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: